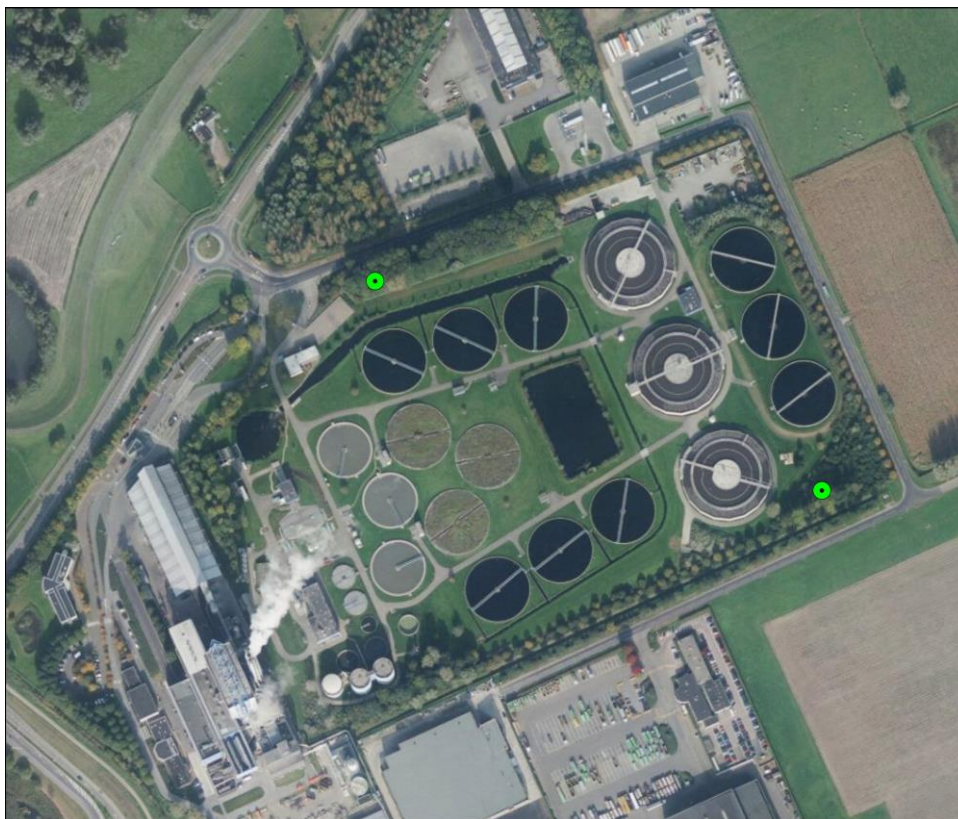

Participatieplan

Windturbines Duiven Rioolwaterzuivering InnoFase

Waterschap Rijn en IJssel

WATERBEHEER: VEILIG EN OP MAAT

30 juli 2019

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	3
1.1	Introductie	3
1.2	Turbines en locatie.....	3
2.	Doelstelling	4
3.	Belanghebbenden	5
4.	Procesparticipatie en communicatie	7
4.1	Vertegenwoordiging omgeving, Omgevingsadviesraad	7
4.2	Individuele gesprekken met direct omwonenden	8
4.3	Individuele gesprekken met omliggende bedrijven.....	8
4.4	Overleggen met belangenorganisaties	8
4.5	Informatie- en inloopbijeenkomsten.....	8
4.6	Bestuurlijk overleg	8
4.7	Informeren raadsfracties	8
4.8	Excursies.....	9
4.9	Website en sociale media	9
5.	Financiële participatie.....	9
5.1	Principes financiële participatie.....	9
5.2	Planning.....	10
6.	Stand van zaken participatie.....	11
6.1	Wat is de invloed van de omgeving op het proces geweest?.....	11
6.2	Contactmomenten met de omgeving, van 2016 tot augustus 2019	13
7.	Participatie vanaf augustus 2019.....	15
7.1	Directe participatie	15
7.2	Indirecte participatie.....	16

1. Inleiding

1.1 Introductie

Door klimaatverandering krijgen we steeds vaker te maken met hoosbuien, wateroverlast, langdurige droogte en hittestress. Om de kans op schade voor mens en natuur te beperken nemen we (Waterschap Rijn en IJssel) verschillende maatregelen. Tegelijkertijd zien we als verbruiker van fossiele energie de verantwoordelijkheid om actief bij te dragen aan het tegengaan van klimaatverandering.

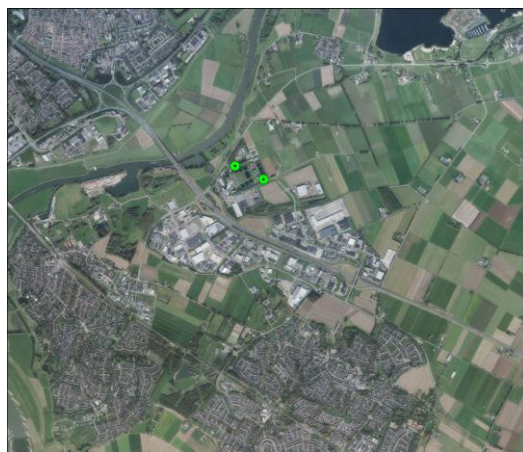
Daarom willen we in 2025 energieneutraal zijn door energiebesparingsmaatregelen én op eigen terreinen een mix aan duurzame energiebronnen te realiseren. Op de rioolwaterzuivering in Duiven en bij de rioolwaterzuivering in Zutphen willen we in totaal 3 windturbines bouwen. De turbines komen te staan op bedrijventerreinen waar in de nabijheid al windturbines staan. We investeren daarnaast in zonnepanelen op- en rond onze gebouwen en verhogen waar mogelijk onze biogasproductie.

Dit participatieplan gaat over twee windturbines die het waterschap wil realiseren op haar eigendom op de rioolwaterzuivering in Duiven, Roelofshoeveweg 4. Het beschrijft hoe we in de planvormings-, besluitvormings- en vervolgfases (aanbesteding, bouw, exploitatie) in Duiven de omgeving betrekken en informeren. Bij het opstellen van dit plan hebben we onder andere gebruik gemaakt van de aanbevelingen die gedaan worden door de Nederlandse Windenergie Associatie (NWEA) en de Nederlandse Vereniging Van Omwonenden Windparken (NLVOW).

1.2 Turbines en locatie

De tiphoogte van de twee turbines wordt minimaal 170 meter en maximaal 211 meter. Afhankelijk van de uiteindelijke hoogte gaan ze samen ca. 13.000 tot ca. 20.000 MWh per jaar opwekken, dat is vergelijkbaar met het verbruik van ca. 3.500 tot 5.500 huishoudens.

Onderstaand is met groene stippen de locatie van de beoogde windturbines aangegeven.

2. Doelstelling

Waterschap Rijn en IJssel vindt het erg belangrijk dat de omgeving op een goede manier wordt geïnformeerd en betrokken. Wij beseffen dat windturbines een grote impact kunnen hebben op de leefomgeving en kunnen leiden tot bezorgdheid en weerstand onder omwonenden. We hebben de omgeving daarom vanaf het begin geïnformeerd over de plannen en betrekken hen bij het minimaliseren van de overlast en het verdelen van een deel van de winst van de turbines. Al bij de eerste verkenningen in 2016 is de omgeving betrokken in de locatiekeuze. Er is gekeken op welke gronden van het waterschap windturbines mogelijk zouden zijn. Daar zijn Olburgen, Etten, Zutphen en Duiven uitgekomen. Op basis van de locatieplannen heeft het algemeen bestuur van het waterschap in maart 2017 gekozen om windturbines te realiseren in Duiven en Zutphen.

Ook wil het waterschap zorgen dat de omgeving meedeelt in de opbrengsten van de windturbines. Dit kan in de vorm van een omwonendenregeling en/of gebiedsfonds. Uitgangspunt is dat ca. 20% van de winst van de turbines terugvloeit naar de omgeving. In hoofdstuk 6 zal hier verder op worden ingegaan.

Het waterschap ziet het betrekken van de omgeving niet als een verplicht nummer maar als een vanzelfsprekende zaak. Wij zijn burens van elkaar en ook in de toekomst willen we goede burens zijn en blijven.

Het doel van dit participatieplan is om aan te geven hoe het waterschap de omgeving in en bij het project betreft.

Figuur 1 Visualisatie windturbines

3. Belanghebbenden

De Raad van State heeft in een uitspraak naar de definitie van een 'belanghebbende' in een gebied van windturbines een uitspraak gedaan: een belanghebbende is in dit geval een omwonende die binnen een straal van 10 keer de tiphoogte van een windturbine woont. Ook belanghebbenden die buiten deze definitie vallen, maar die wij belangrijk achten, nemen wij mee in de participatie.

Bij onze participatie- en communicatieactiviteiten onderscheiden we de volgende belanghebbenden:

- Direct omwonenden
Deze mensen wonen binnen ca. 1.400 meter van de beoogde turbines. In totaal gaat het om circa 20 huishoudens. Deze huishoudens wonen het dichtst bij de beoogde windturbines en zullen de meeste overlast ervaren.
- Omwonenden
De omwonenden wonen binnen 10 keer de tiphoogte van de windturbine. Uitgaande van de maximale tiphoogte zijn dit de bewoners die binnen 2.110 meter van de windturbines af wonen. Dit zijn in totaal ruim 800 huishoudens.
- Dorpsraad Lathum
Doelstelling van Dorpsraad Lathum is het veiligstellen van de leefbaarheid en het bevorderen van een optimale woon-, werk, en leefsituatie in het dorp.
- Stichting Werkgroep Lathum
Vertegenwoordigers van de inwoners van Lathum. De werkgroep Lathum zet zich onder andere in voor verduurzaming van het dorp.
- Wijkraad Duiven-West
Vertegenwoordigers van de wijk Duiven-West. De wijkraad zet zich in voor de sociale samenhang en leefbaarheid. En ze willen de communicatie tussen de gemeente en burgers bevorderen voor een grotere betrokkenheid.
- Inwoners Lathum
Het dorp Lathum heeft circa 600 inwoners, bestaande uit circa 200 huishoudens. Het dorp bevindt zich op circa 1.600 meter van de beoogde turbines en kijkt uit op de 4 bestaande turbines.
- Inwoners Riverparc Lathum
Het Riverparc bevindt zich op circa 3 km en kijkt nu uit op de 4 al bestaande turbines. Het Riverparc heeft circa 350 huishoudens.
- Individuele ondernemers InnoFase;
De directe burens van de rioolwaterzuivering op InnoFase bestaan onder andere uit de bedrijven AVR, 4PET, Reym, MAN, Suez, Tankstation Tankpool 24, Bruins en Kwast.
- Samenwerkingsverbanden van/voor ondernemers InnoFase:
Het waterschap werkt samen met het samenwerkingsverband van en voor ondernemers op InnoFase bestaande uit de Taskforce en de Workforce.

- Belangenorganisaties

De volgende belangenorganisaties zijn in meer of minder mate betrokken bij het project:

- Vogelwerkgroep Arnhem en omstreken
- Natuurmonumenten
- IVN Oude IJsselstreek
- Rijn en IJssel Energiecoöperatie

- Gemeente Zevenaar

Lathum en Riverparc vallen binnen deze gemeente. De gemeente Zevenaar heeft geen formele rol in de besluitvorming. De gemeente Zevenaar werkt binnen de Regionale Energie Strategie (RES) samen met de gemeente Duiven en andere gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen aan een gemeenschappelijke aanbod om bij te dragen aan de doelstellingen uit het landelijk Klimaatakkoord.

- Gemeente Duiven:

Gemeente Duiven is het bevoegd gezag voor de ruimtelijke procedure. Er is afstemming tussen het waterschap en de gemeente Duiven. Ook de raadsfracties worden rechtstreeks geïnformeerd door het waterschap.

- Provincie Gelderland

De Provincie Gelderland heeft de bevoegdheid ten aanzien van de windturbines van het waterschap en de benodigde ruimtelijke procedure gedelegeerd aan de gemeente Duiven. De provincie stimuleert gemeenten om samen te werken bij de realisatie van klimaatdoelstellingen.

- Lokale energiecoöperaties

Het waterschap wil lokale energiecoöperaties stimuleren. We kunnen daarvoor onze expertise inzetten door mee te denken met de mogelijkheden en waar mogelijk stellen we onze bronnen beschikbaar. Zowel bewoners van Riverparc als Lathum hebben laten weten dat ze een energiecorporatie willen opzetten. Zo heeft bijvoorbeeld de afgelopen periode energiecoöperatie Rijn IJssel Energie de werkgroep Lathum geadviseerd in mogelijkheden voor het oprichten van een lokale energiecoöperatie.

- Overige dorpen/woonkernen/woonwijken:

Dorpen die in de omgeving liggen zijn Giesbeek, Velp, Rheden, Westervoort en Duiven. De impact op deze gebieden is vanwege de afstand tot de nieuwe turbines en/of de ligging ten opzichte van de A12, A348, InnoFase en de bestaande 4 turbines relatief klein.

4. Procesparticipatie en communicatie

Bij onze participatie- en communicatieactiviteiten zetten we tijdens de verschillende fases van het project verschillende middelen in. Om meerdere doelgroepen te informeren wordt gebruik gemaakt van onze website, een digitale nieuwsbrief, informatiebijeenkomsten en andere media kanalen (zoals Facebook en Twitter).

Parallel daaraan zetten we ook op maat gesneden overlegvormen in (bv. keukentafelgesprekken en bedrijfsbezoeken) waarmee we belanghebbenden één op één informeren, consulteren en betrekken in de verdere planvorming.

Een chronologisch overzicht van door het waterschap uitgevoerde participatieactiviteiten (zoals informatieavonden, keukentafelgesprekken met direct omwonenden, themabijeenkomsten, etcetera) is te vinden in hoofdstuk 7.

4.1 Vertegenwoordiging omgeving, Omgevingsadviesraad

Het is van belang dat de verschillende belangen in het gebied integraal worden gewogen en besproken. Landelijk gezien is inmiddels in windprojecten redelijk veel positieve ervaring opgedaan met de wijze waarop dat het beste kan plaatsvinden. Veelal wordt er een Omgevingsadviesraad (OAR) opgericht. In deze OAR zijn de belangen die in het gebied spelen vertegenwoordigd. Op basis van ervaringen elders (waaronder ervaring van het waterschap zelf in het windproject in Zutphen) zullen wij ook een OAR oprichten. De volgende organisaties zijn gevraagd om in de OAR zitting te nemen:

- Dorpsraad Lathum
- Werkgroep Lathum
- Wijkraad Duiven West
- Ondernemers InnoFase
- Natuur- en landschapsorganisaties
- Gemeente Duiven
- Gemeente Zevenaar

Daarnaast wordt een vertegenwoordiging van de omwonenden gevraagd deel te nemen.

De OAR krijgt een onafhankelijke voorzitter en zal zich met de volgende zaken bezighouden:

- Meedenken en adviseren over zaken als landschappelijke inpassing, maatregelen op gebied van slagschaduw, geluid etc.
- Binnen de kaders die het waterschap heeft gesteld meedenken en adviseren over hoe de opbrengst van het windpark met de omgeving gedeeld kan worden. Met de OAR zal overlegd worden over de mogelijke en wenselijke vormen van financiële participatie en begrenzing, leidend tot maatwerkoplossingen. Uiteindelijk stelt het bestuur van het waterschap een financiële regeling vast. In Zutphen hebben we inmiddels goede ervaringen opgedaan met het betrekken van het gebied leidend tot een maatwerkoplossing. Daar hebben de bewoners zelf op verzoek van het waterschap een methodiek opgesteld van verdeling en toedeling van de winst (binnen de kaders van het waterschap).
- Tijdens de planvorming, bouw en tenminste het eerste jaar van de exploitatie: ogen en oren zijn voor de omgeving, signaleren wanneer er vragen leven of wanneer er overlast is, dit doorgeven aan het waterschap en indien nodig erover in overleg treden

Bekeken wordt of de OAR ook een rol kan spelen om de omgeving te informeren over de ontwikkelingen, te voeden met feiten en ervaringen elders, vragen op te halen aan initiatiefnemers, etc. Dit vervangt niet de persoonlijke benadering en aanspreekbaarheid van het waterschap richting omwonenden. Met de Omgevingsadviesraad zal worden besproken worden of er behoefte is aan een Bewonersplatform. In Zutphen wordt zowel met een OAR als een Bewonersplatform goede ervaringen opgedaan.

Alex de Meijer is door de gemeente Duiven gevraagd om de OAR op te zetten en te adviseren. Alex werkt bij de Gelderse Natuur en Milieufederatie en heeft veel ervaring opgedaan met belangenparticipatie en financiële participatie in windprojecten (o.a. Windpark Nijmegen-Betuwe).

4.2 Individuele gesprekken met direct omwonenden

Met veel omwonenden hebben we sinds de eerste verkenningen in 2016 een persoonlijk gesprek gevoerd aan de keukentafel. Doel van deze gesprekken: persoonlijk aanspreekbaar zijn, informatie delen, maatregelen t.b.v. beperken overlast tijdens bouw en exploitatiefase van turbines bespreken, inventariseren ideeën over winstdeling etc.

4.3 Individuele gesprekken met omliggende bedrijven

De bedrijven die daar behoefte aan hebben op InnoFase zijn en worden door ons persoonlijk op de hoogte gehouden over onze plannen. Het betreft hier de bedrijven die mogelijk hinder (ook tijdens de bouwfase) kunnen ondervinden zoals Suez, 4PET, MAN, AVR en Reym. Doel van deze gesprekken: persoonlijk aanspreekbaar zijn, informatie delen en mogelijke effecten turbines bespreken.

4.4 Overleggen met belangenorganisaties

Met een aantal belanghebbenden vindt op structurele of incidentele basis in klein comité overleg en afstemming plaats. Dit betreft bijvoorbeeld de dorpsraad Lathum, de werkgroep Lathum en ondernemers op InnoFase zoals de AVR.

4.5 Informatie- en inloopbijeenkomsten

Omwonenden en andere belanghebbenden/geïnteresseerden (zoals raadsfracties en bestuursleden van het waterschap) worden met enige regelmaat geïnformeerd via informatie- en inloopbijeenkomsten. Deze bijeenkomsten vinden in het gebied plaats en worden onder andere onder de aandacht gebracht via lokale media (ook die in Velp/Rheden/Giesbeek), sociale media, huis aan huis brieven (in het buitengebied tussen de rioolwaterzuivering Duiven en Lathum), mailingen en via de dorpsraad/werkgroep Lathum. De ervaring leert dat deze bijeenkomsten vooral goed bezocht worden door direct omwonenden en het dorp Lathum.

4.6 Bestuurlijk overleg

We hechten eraan dat de bestuurders en gemeenteraden die uiteindelijk een besluit moeten nemen over het wel of niet doorgaan van het project, dit doen op basis van een volledig, feitelijk en actueel beeld. Waar mogelijk sluiten we aan bij (reguliere) bestuurlijke overleggen.

4.7 Informeren raadsfracties

Wij vinden het belangrijk dat de vertegenwoordigers van de democratie beschikken over volledige, actuele en feitelijke informatie. Om die reden hebben we afgelopen periode de meeste raadsfracties van de gemeente Duiven gesproken. Er is informatie gedeeld en vragen gesteld en beantwoord. Ook

de komende periode willen we in contact met de raadsfracties blijven staan en zijn we beschikbaar om informatie te delen en vragen te beantwoorden.

4.8 Excursies

Aangezien er al 4 windturbines tussen InnoFase en Lathum staan zijn de meeste omwonenden al bekend met windturbines. Mede daarom bestaat er op dit moment onder omwonenden weinig animo om een windturbinepark elders in Nederland te bezoeken. Het aanbod voor een excursie naar een modern windpark met turbines van vergelijkbare hoogte, innovatieve technieken, etc. blijft staan.

4.9 Website en sociale media

Geïnteresseerden kunnen op onze website www.wrij.nl/windenergie alle relevante informatie over het project terugvinden. Te denken valt aan:

- Locatiegegevens
- Stand van zaken
- Uitgevoerde onderzoeken waaronder de twee studies naar het effect van windturbines op verspreiding van de emissie van AVR
- Verslagen van publieke bijeenkomsten
- Contactgegevens

Sociale media zetten we niet voor alle berichten actief in. We monitoren ‘het gesprek’ over het onderwerp op dit medium en waar nodig zullen we reageren.

5. Financiële participatie

We willen direct omwonenden laten meeprofiteren van de winst. Het bestuur van het waterschap heeft besloten om 20% van de winst van de windturbines, als richtinggevend percentage, hiervoor beschikbaar te stellen. De wijze waarop dat het beste kan plaatsvinden willen we mede in overleg met het gebied bepalen.

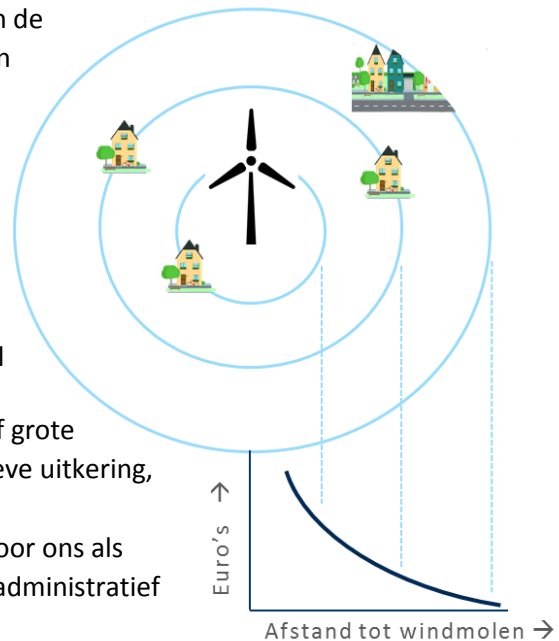
5.1 Principes financiële participatie

Op basis van de tot nu gevoerde keukentafelgesprekken met direct omwonenden, eerdere ervaringen in Nederland met financiële participatie bij windturbines en wensen van het waterschap, zijn er een aantal principes zichtbaar die we met het gebied verder willen uitwerken:

- Circa 20% van de winst uitkeren aan het gebied. Er zijn nog veel onzekerheden waardoor de uit te keren winst nog niet exact bekend is. Op basis van ruwe schattingen van de jaarlijkse winst bedraagt de uitkering enkele tienduizenden euro's voor de 2 windturbines samen, afhankelijk van de definitieve hoogte.
- De regeling moet navolgbaar en transparant zijn.
- De regeling is van toepassing voor een bepaald gebied, er is dus sprake van een begrenzing van het gebied. Uit studie naar andere windparken blijkt dat hier verschillende afstanden worden gebruikt, vaak minder dan 1.000 meter. Een andere mogelijkheid is om de definitie

van de Raad van State over wat een 'belanghebbende' is in een gebied van windturbines te hanteren: een belanghebbende is in dit geval een omwonende die binnen een straal van 10 x de tiphoogte van een windturbine woont.

- Direct omwonenden dichtbij de turbine ontvangen een hogere bijdrage dan verderaf. De overlast zal bijvoorbeeld tussen 500 en 400 meter sterker toenemen dan tussen 1.800 en 1.700 meter van de molen, ook hier willen we rekening mee houden door een exponentiële verhouding tussen de hoogte van het bedrag en de afstand in plaats van een lineaire verhouding.
- Op basis van gesprekken met het gebied, o.a. keukentafelgesprekken, komt naar voren dat omwonenden meer behoefte hebben aan een individuele omwonendenregeling dan een gebiedscollectieve uitkering via bijv. een sociaal fonds.
- Voor kernen in het gebied, die veelal op relatief grote afstand liggen, wordt gewerkt met een collectieve uitkering, bijv. voor Lathum en Duiven.
- Het uitgeven van aandelen en/of obligaties is voor ons als waterschap niet wenselijk vanuit financieel en administratief oogpunt.
- Met een vertegenwoordiging van het gebied, zoals de Omgevingsadviesraad, zal overlegd worden over de mogelijke en wenselijke vormen van financiële participatie en begrenzing, leidend tot maatwerkoplossingen. Uiteindelijk stelt het bestuur van het waterschap een financiële regeling vast. In Zutphen hebben we inmiddels goede ervaringen opgedaan met het betrekken van het gebied leidend tot een maatwerkoplossing.

5.2 Planning

Ons streven is om in het najaar van 2019 een concept regeling klaar te hebben. De groep met vertegenwoordigers (Omgevingsadviesraad) uit de omgeving adviseert hierin. Het bestuur van het waterschap kan vervolgens eind 2019 / begin 2020 een regeling vaststellen.

6. Stand van zaken participatie

6.1 Wat is de invloed van de omgeving op het proces geweest?

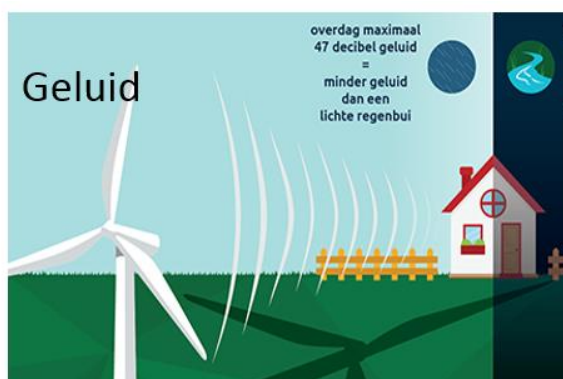
Gesprekken met de omgeving zijn in 2016 gestart. Vanaf dat moment hebben wij tijdens onder andere keukentafelgesprekken en informatie- en inloopbijeenkomsten veel informatie opgehaald over de zorgen en wensen die in de omgeving leven. We hebben ook informatie gebracht over wat onze plannen zijn en welke effecten dat op de omgeving kan hebben. De omgeving heeft hiermee invloed gehad op het proces, welke hieronder verder wordt omschreven.

Onderzoeken emissies AVR

De windturbines komen op respectievelijk 300 en 500 meter van de AVR te staan. Het waterschap heeft daarom in de voorbereidingsfase door DNV-GL (voorheen KEMA) een onderzoek laten verrichten naar eventuele invloed van de windmolens op de rookpluim van de AVR. Omdat omwonenden niet overtuigd waren na dit onderzoek, is in overleg met de Dorpsraad Lathum en Werkgroep Lathum een second opinion uitgevoerd door Witteveen + Bos. De Dorpsraad en Werkgroep Lathum zijn nauw betrokken geweest bij de opzet van deze tweede modelberekening en de keuze van het onderzoeksbureau.

Slagschaduw, geluid, licht, landschap

De Omgevingsadviesraad willen we vragen om mee te denken over de technische mogelijkheden. Te denken hierbij valt aan slagschaduw, geluid, licht en landschap.

Slagschaduw

Het waterschap wil de nadelen zo veel mogelijk beperken. Het bestuur van het waterschap heeft daarom gekozen voor een stilstandvoorziening. Wettelijk gezien mag er in een jaar 5 uur en 40

minuten slagschaduw op het venster van een woning vallen. Ons bestuur heeft hierbij gekozen voor géén slagschaduw op vensters van woningen.

Geluid

Bij de keuze van de turbine zal gekeken worden naar hoeveel geluid die produceert en zal er gekozen worden voor een zo veel mogelijk geluidsarme windturbine. Zo bestaat er onder andere de mogelijkheid om te kiezen voor windturbinebladen waarvan de achterkant zogenaamde kunststof uilenveren heeft. Deze techniek is van uilen afgekeken, de turbines produceren zo minder geluid.

Licht

Het is verplicht om verlichting op windturbines te plaatsen voor de veiligheid van het luchtverkeer. Zowel bovenop als halverwege de turbine moet verlichting aanwezig zijn. De omgevingsadviesraad zou hierin mee kunnen kijken en adviseren. Zo is er bijvoorbeeld de mogelijkheid om kappen vanaf de onderkant van de lampen te plaatsen waardoor het licht enkel naar boven schijnt. Op deze manier is het licht wel voor de luchtvaart zichtbaar en een stuk minder voor omwonenden. Tegenwoordig is het ook wettelijk toegestaan om de verlichting aan te passen naar de weersomstandigheden.

Landschap

De Welstandscommissie heeft geadviseerd om de landschappelijke waarden in het gebied te versterken, zowel door op het RWZI-terrein beplanting aan te brengen als landschapsversterking in het omliggende gebied te realiseren. Om hier invulling aan te geven willen wij met betrokken partijen gezamenlijk een plan opstellen welke medio december 2019 is afgerond.

Windparken niet zonder slag of stoot

Het plaatsen van windturbines is nooit eenvoudig, windenergieprojecten gaan niet zonder tegenslag. Er is altijd wel iemand tegen de komst van een windpark. Iedereen heeft zijn eigen belangen en die kunnen tegenstrijdig zijn. Er is dan ook geen één windpark in Nederland waar iedereen staat te springen om de komst van windturbines. Maar we kunnen wel proberen om het draagvlak zo groot mogelijk te maken. Wij stellen ons dan ook geregeld de vraag: wanneer doen wij het goed, vanuit de omgeving gezien? Door onze open, eerlijke, transparante en persoonlijke houding proberen wij draagvlak te creëren. En dat is nodig om de energiedoelen van het waterschap te behalen: energieneutraal in 2025. Ook voor de regionale en landelijke energietransitie geldt dat er flinke stappen gezet moeten worden om de doelen te kunnen halen.

Omwonendenregeling

Uit keukentafelgesprekken met de direct omwonenden komt naar voren dat omwonenden meer behoefte hebben aan een individuele omwonendenregeling dan een gebiedscollectieve uitkering via bijvoorbeeld een sociaal fonds. Deze omwonendenregeling moet eerlijk en transparant zijn, burens moeten van elkaar kunnen inzien hoeveel ze krijgen. De intentie is om het merendeel van het beschikbare geld aan de omwonenden uit te keren en de rest naar een sociaal fonds. De omgevingsadviesraad zal hierin een advies geven.

6.2 Contactmomenten met de omgeving, van 2016 tot augustus 2019

Vanaf de allereerste plannen voor het realiseren van windturbines hebben we de omgeving betrokken bij de plannen. Dit hebben we gedaan door gesprekken te voeren met direct omwonenden, gesprekken met de Dorpsraad en Werkgroep Lathum, we hebben per post en per mail nieuwsbrieven en updates verzonden. Tevens hebben we meerdere informatiebijeenkomsten georganiseerd voor zowel direct omwonenden als belangstellenden. We hebben gesprekken gevoerd met natuurbelangenverenigingen en bedrijven op InnoFase bezocht. Ook raadsfracties hebben we geïnformeerd en zijn we het gesprek aangegaan met de omgeving tijdens politieke avonden van de gemeente Duiven. Naast dit alles hebben we vele mailtjes ontvangen en verzonden en hebben we telefoongesprekken gevoerd met belanghebbenden.

Jaar	Datum	Participatieactiviteiten
2016		Onderzoek uitgevoerd naar mogelijke locaties voor windturbines op eigen terreinen van het waterschap. Hieruit zijn vier potentiële locatie gekomen: Olburgen, Etten, Zutphen en Duiven.
		Locatieplan opgesteld voor windenergie Duiven
		Onderzoek uitgevoerd door DVVGL naar effect windturbines op AVR emissie. Hieruit bleek dat de windturbines naast de AVR weinig tot geen effect heeft op de omgeving. Dit onderzoek is besproken met de Dorpsraad en Werkgroep Lathum.
	13 en 14 september	Gesprekken gevoerd met ca. 15 direct omwonenden. Informatie en zorgen opgehaald.
	30-sep	Gesprek Energie coöperatie Rijn en IJssel energie
2017	Maart	Locatieplan Duiven vastgesteld door Algemeen Bestuur van het waterschap.
		Start ontwikkeling locatie RWZI Duiven/InnoFase
	9-mrt	Gesprek Energie coöperatie Rijn en IJssel energie
	1-mei	Kennismakingsgesprek werkgroep Lathum
	23-jun	Gesprek Energie coöperatie Rijn en IJssel energie tbv ondersteuning werkgroep Lathum
	5-sep	Publieksavond raad Duiven
	15-sep	Gesprek Energie coöperatie Rijn en IJssel energie tbv ondersteuning werkgroep Lathum
	21-sep	Gesprek Werkgroep Lathum
	2-nov	Gesprek Werkgroep Lathum
	6-dec	Debatavond raad Duiven
	20-dec	Raad Duiven: Principeakkoord door gemeenteraad Duiven verleend
	2018	Januari
13-feb		Gesprek Werkgroep/dorpsraad Lathum
5-apr		Informatiebijeenkomst direct omwonenden
9-apr		Informatiebijeenkomst direct omwonenden
31-mei		Informatiebijeenkomst openbaar
5-jun		Keukentafelgesprek direct omwonende

	6-sep	Overleg Dorpsraad/werkgroep Lathum over aanpak 2nd opinion. In samenwerking met Werkgroep en Dorpsraad Lathum een second opinion laten uitvoeren op het eerste onderzoek naar de effecten van de windturbines op de verspreiding van de emissies van AVR. De Werkgroep en Dorpsraad Lathum heeft zelf een bureau mogen uitzoeken die de second opinion heeft uitgevoerd. Dit is Witteveen en Bos geworden. De Werkgroep en Dorpsraad Lathum de onderzoeksvragen opgesteld. Het waterschap heeft dit onderzoek enkel (financieel) gefaciliteerd.
	19-sep	Gesprek Weidevogelgroep Liemers.
	9-okt	Overleg Dorpsraad/werkgroep Lathum over concept rapportage 2nd opinion
	13-nov	Overleg Vogelwerkgroep Arnhem over uitgevoerde ecologisch onderzoek
	30-nov	Naar 20 huishoudens in een straal van 1400 meter een brief verzonden met de vraag of er behoefte is aan een keukentafelgesprek.
	10-dec	Keukentafelgesprek direct omwonende
	17-dec	Keukentafelgesprek direct omwonende
2019	Januari/februari	Bedrijfsbezoeken InnoFase: AVR, Suez, Reym, MAN, 4PET, Bruins en Kwast
	28-jan	Keukentafelgesprek direct omwonende
	29-jan	Keukentafelgesprek direct omwonende
	6-feb	Keukentafelgesprek direct omwonende
	11-feb	Overleg Dorpsraad/werkgroep Lathum over concept rapportage 2nd opinion
	11-mrt	Bewonersavond omwonenden over 2nd opinion
	12-mrt	Publieksavond gemeenteraad Duiven
	21-mrt	Gesprek energie coöperatie Riverparc io.
	9-apr	Informatiebijeenkomst bewoners Riverparc over 2nd opinion
	1-mei	Bezoek raadsfractie Lokaal Alternatief
	6-mei	Bezoek raadsfractie Pro Duiven
	13-mei	Bezoek raadsfractie GroenLinks
	20-mei	Gesprek dorpsraad/werkgroep Lathum over alternatieve locatie
	21-mei	Nieuwsbrief over windenergie Duiven verzonden.
	21-mei	Politieke avond gemeenteraad Duiven
	28-mei	Gesprek tussen Dorpsraad en Werkgroep Lathum en bestuur waterschap nav mail over alternatieve locaties.
	5-jun	Raadsvergadering, Verklaring van geen bedenkingen afgegeven. Aanwezige bewoners en Werkgroep en Dorpsraad Lathum gesproken.
	22-jul	Instellen en eerste bijeenkomst Omgevingsadviesraad

7. Participatie vanaf augustus 2019

Ook de komende periode blijven we in gesprek met de omgeving en voelen we ons verantwoordelijk om zorgen te minimaliseren. We zijn goede burens en dat willen we blijven. Onderstaande planning van de participatieactiviteiten is vanaf augustus 2019. Het gehele proces is dynamisch en daardoor kan de planning wijzigen.

7.1 Directe participatie

Reeds vanaf de eerste plannen voor windenergie heeft het waterschap de omgeving betrokken bij de plannen. Dit is voor het waterschap niet het zetten van een vinkje bij participatie zoals het vaak wordt genoemd. We vinden het belangrijk om naar de omgeving te luisteren en ze te betrekken bij de plannen. Dit zullen wij in alle fasen (initiatief-, plan-, ontwikkel-, bouw- en exploitatiefase) van het plan blijven doen.

2019 Omgevingsadviesraad

Zoals eerder in dit plan (hoofdstuk 4.1) aangegeven is een omgevingsadviesraad opgesteld met vertegenwoordigers van de verschillende belangen in het gebied. De OAR en bewoners zelf zal gevraagd worden of er een Bewonersplatform ingesteld zou moeten worden. Tijdens de planvorming, bouw en tenminste het eerste jaar van de exploitatie zullen zij de ogen en oren zijn voor de omgeving. Ze signaleren wanneer er vragen leven of wanneer er overlast is en zullen dit doorgeven aan het waterschap en indien nodig erover in overleg treden.

2019 Conceptregeling financiële participatie.

In de tweede helft van 2019 zal er in samenspraak met de Omgevingsadviesraad een conceptregeling worden opgesteld voor financiële participatie. Het bestuur van het waterschap zal vervolgens een regeling vaststellen.

2019 Raadsbesluit vergunning

Op 3 september 2019 is er een publieksavond van de gemeente Duiven over de windturbines. De gemeenteraad zal op deze avond discussiëren over de plannen van het waterschap. Omwonenden hebben de mogelijkheid om in te spreken op de avond. Op 17 september 2019 zal de gemeenteraad een beslissing nemen of ze de vergunning voor de windturbines zullen verlenen.

2020-2021 Voorbereidingen bouw, turbinekeuze (Omgevingsadviesraad)

Zodra de vergunning voor de windturbines definitief zijn zullen de voorbereidingen voor turbinekeuze en de bouw worden getroffen. Bij de keuze voor de turbine zal de Omgevingsadviesraad en een eventueel Bewonersplatform worden betrokken. Zij kunnen onder andere advies geven over geluid en verlichting.

2020-2021 Definitief maken regeling financiële participatie

De omgevingsadviesraad zal meerdere overleggen nodig hebben om tot een definitieve regeling voor financiële participatie te komen. Het bestuur zal de regeling vaststellen.

2020 – 2021 Landschappelijke versterkingsmaatregelen

Er zullen landschappelijke versterkingsmaatregelen op zowel het RWZI als de omgeving worden getroffen gebaseerd op een met de omgeving opgesteld plan. Denk hierbij aan extra bomen en groen.

2020 – 2021 Bouwen windturbines: diverse berichtgevingen en informatiebijeenkomsten (o.a. start bouw)

Tijdens de bouw van de windturbines zal de omgeving voortdurend geïnformeerd worden over de stand van zaken. Dit zal gebeuren aan de hand van de genoemde communicatiemiddelen in hoofdstuk 4 en 5. Ook de omgevingsadviesraad blijft in deze fase betrokken als de ‘ogen en oren’ van het gebied.

2022-2042 Exploitatie windturbines en winstdeling met gebied

Als alles conform planning verloopt dan kan in 2022 gestart worden met de exploitatie en kan de winst gedeeld worden met het gebied zoals dat is afgesproken in de regeling financiële participatie. Ook in deze periode zullen wij als directe buur in contact blijven staan met de omgevingen monitoren of alles goed verloopt.

7.2 Indirecte participatie

Educatie

Windturbines zijn moderne elektrische installaties en zorgen voor een groot aandeel in de transitie van minder fossiel naar meer duurzame opwek. Windturbines bieden uitstekende educatieve mogelijkheden en omdat wij het belangrijk vinden om de jeugd hierbij te betrekken willen we lessen voor het basisonderwijs en voortgezet onderwijs opzetten.

Basisonderwijs

Basisschoolleerlingen zijn een belangrijke doelgroep. Al enige tijd verzorgen de medewerkers van het waterschap lessen over het werk van het waterschap. Deze lessen willen we uitbreiden met lessen over klimaat en de energietransitie. Door ze op jonge leeftijd al uitleg te geven over de veranderingen in het klimaat en wat dat voor gevolgen hebben zullen ze daar later onbewust naar handelen.

De uitbreiding voor basisschoolleerlingen zal bestaan uit:

- Uitleg over klimaatverandering, hoe komt dit en wat zijn de gevolgen? Wat kunnen wij er aan doen? Welke acties kunnen de jongeren ondernemen?
- Waarom bouwt het waterschap windturbines? Wat is de energietransitie? Voor hoeveel huishoudens aan stroom wekken we op?
- Een kijkje nemen bij de windturbine. Bekijk hoe imposant de windturbine is. Afhankelijk van de leeftijd kan er in het kort wat verteld worden over de technieken die worden toegepast in een windturbine.
- Jongeren bewust maken van klimaatverandering en ze hiermee laten inzien dat we allemaal actie moeten ondernemen om de klimaatverandering te stoppen.

Voortgezet onderwijs

Niet alleen voor basisschoolleerlingen maar ook voor leerlingen uit het voortgezet onderwijs is er veel te leren van zaken die te maken hebben met windturbines. De lessen kunnen gekoppeld worden aan de reguliere lessen van het waterschap.

Werkgelegenheid

Met de realisatie van de twee windturbines is een investering gemoeid van vele miljoenen. Bovendien zullen na de oplevering de windturbines nog ongeveer 20- 25 jaar operationeel zijn en ook daarvoor zullen jaarlijks exploitatiekosten gemaakt worden. Het streven is om bij de realisatie van de windturbines in het selectieproces voor toeleveranciers en dienstverleners voor (onderdelen van) het windpark en daarmee samenhangende werkzaamheden, lokale ondernemers in de gelegenheid te stellen een inschrijving te doen.